

„Fór“

E szavunk nyilvánvalóan a ném. *vor* átvétele. De hogy milyen úton lett ebből az „elől“ vagy „előre“ jelentésű német határozószóbból a mi nyelvünkben „előny“ jelentésű főnév, az még eldöntetlen kérdés. Az EtSz. szerkesztői a *Vorsprung*, *Vorzug* és *voraus* összetételek körül keresték e titok megfejtését, de végül is eredmény nélkül voltak kénytelenek letenni a tollat.

Én diákkori emlékeim alapján azt hiszem, hogy ez a szó a billiárdozók osztálynyelvében keletkezett s csak onnan jutott be idővel a köznyelvbe is. Keletkezésének kiindulási pontja szerintem az, hogy a billiárdozók közül az ügyesebb játékos a kevésbbé ügyesnek a játszma megkezdése előtt méltányosságból (nehogy nyerési esélye már eleve reménytelen legyen) néhány pontnyi előnyt szokott adni, amit németül így fejeznek ki: *ihm einige Punkte vorgeben, gibt ihm einige Punkte vor*, vagy rövidebben: *gibt ihm* (pl.) *drei* (t. i. *Punkte*) *vor*. E német kifejezéseknek (főleg az utóbb említettnek) „voraus, im vorhinein“ jelentésű határozóját azonban a magyarok (akik a billiárdjátékot persze pesti vagy bécsi németektől tanulták) tévesen *főnévnek* fogták fel s ezért ezt magyarul így fejezték ki: *néhány fórt adni valakinek*. Később már nemcsak az indulási (mintegy ajándékba kapott), hanem a nyerési többletet is *fór-nak* nevezték, pl. ha az egyik játékosnak még csak 15, a másiknak pedig már 18 nyerő pontja volt, azt mondták ez utóbbiról, hogy három *fór*-ja van, vagy általában, hogy *fór*-ban van. A billiárdosok osztálynyelvéből a köznyelvbe jutva, e *fórt adni vkinek* és *fórban lenni* kifejezések (a billiárdjátékra való vonatkozás nélkül) már általában azt a jelentést kapták, hogy „előnyt adni vkinek“ és „előnyben, előnyösebb helyzetben lenni“.

Horger Antal.

Fór. (Vorteil.) In der Sprache der Billiardspieler kommen die Ausdrücke vor: „gibt ihm einige Punkte vor“ oder gekürzt: „gibt ihm (z. B.) drei (d. h. Punkte) vor“. Aus diesen Ausdrücken nahmen die Ungarn das ung. Wort *fór* (< dt. *vor*), das anfänglich nur in der Eigensprache der Billiardspieler im Sinne von „Vorteil“ lebte („*fórt adni valakinek*“ = jemandem im Spiele Vorteil geben). In der heutigen ung. Umgangssprache bedeutet *fór* schon ohne Beziehung auf das Billiardspiel ganz allgemein „Vorteil“!